

Vyehovatel'ské Listy.

Hlas učitelů katolicky smýšlejících.

„Najmilejší, milujme se vespolek, nebo láska z Boha jest.“

I. Jan 4. 7.

Úvodní slovo.

„Chcete-li mnoho pro lidi podnikati, trpěti, chudým, nuzným býti a mučednické koruny sobě získati, buďte učitelem: pak-li ne, zvolte sobě jiný stav.“

Děkan Vend. Dušek v „Příteli mládeže.“

Století umřelo. Zplodilo veliké myšlenky, jež se přioděly nádhernými slovy, zplodilo i veliké činy, jimž kořiti se budou věkové budoucí, ale přece zapadlo s hlubokým smutkem. Zanechalo lidstvo rozešvané a porobené. Nedalo nám lásky, která trpělivá jest a dobrotivá, která nezávidí, nemyslí zlého, neraduje se z nepravosti, ale raduje se v pravdě. Odešlo se smutkem, neboť ueucinilo konec lidské bídě a hříchu.

Lid je nespokojen, a intelligence vzdaluje se od slunce — Krista, vzdává se Jeho lásky a jinde hledá štěstí, jehož nikdy nenajde. Ne proto jsme ubozí a nešťastní, že by Kristus nám štěstí dáti nemohl, než proto, že nekonali jsme, co chtěl největší náš učitel. Bloudili jsme, a po velkých útrapách a pochybách našli jsme cestu a život. Hle, slunce nového věku vychází, pojďme za Ním.

Jsmo umdleni dlouhým a těžkým bojem, nepadno nám bude kráčet liliemi ku království lásky, omamuje nás sladká jejich vůně, již nejsme zvyklí, ale povedeme jim klenot svůj nejdražší, své děti. Celé srdce jim otevřeme a ukážeme jim cestu k slunci, jasou, veselí, životu. —

Těšíme se na budoucí den, chceme píti ze zdroje věčné krásy, síliti se vzájemnou láskou k dílu velikému, připravovati společně dětem svým lepší budoucnost —, proto si zakládáme svůj list, jenž vzdálené duše spojí, myšlenky naše protříbí a přinese útěchu uhněteným a zneuznaným.

Nejvznešenějším vzorem naším bude Kristus. K němu nás vede tichounký, šeptající hlas v naší duši, blažící nás nebeským klidem, všichni cítíme v utajených chvílích Jeho sladký dech, ale směšně

pyšný, nikdy neupokojený, nenasytný rozum odvrací nás od Něho a žene nás k temné propasti —. Učme se milovati Krista, Kristus nás zachrání.

Chceme, aby škola moderní prodchnuta byla duchem Kristovým, skutky a jednání našich dětí aby pronikalo vznešené učení Jeho. Chceme, aby učba školní spočívala na základech vědy, chceme rozhodný pokrok v soustavě školství, ale nikdy se nedáme zlákatí lichou vědou, nikdy nepůjdeme za pochybnými hesly.

Na všech stranách propaguje se zásada o zavedení vědecké či přirozené morálky do školy, jež má přinést obrod a záchranu naší mládeže. Pravíme, vědecké (přirozené) morálky, která by spočívala na pevných základech, není. Systémy ethické jsou nesčetné, ale žádný nedosáhl čistoty a vznešenosti morálky křesťanské, jak zevrubně dokážeme ve »Vychovatelských Listech«. A dodáváme slovy našeho Lindnera (Drobné články paedag. str. 58): »Mravouka křesťanská stačí, aby přetvořila svět, jen jednoho jest třeba: aby se provozovala.«

Chceme, aby veškeré vychování proniknuto bylo duchem národním, nejen vnějšími známkami jako jsou ornamenty, písně, říkadla a j., ale aby mravní čistota a síla našeho katolického lidu bedlivěji byla pozorována, a jí aby již útlé duše českých dětí byly šlechtěny.

To jsou naše hlavní zásady a požadavky, ve všem ostatním podáváme ruku všem pracovníkům dobré vůle na roli školské. Jsme odstrkovaný, vlastním lidem zneužívaný stav učitelský, a opravdových přátel máme tak málo! Proto spoléhejme na sebe, milujme se! Ačkoli nejdeme všichni ruku v ruce, jdeme přece k jednomu cíli. Duše vznešené nemají egoismu, dovedou ctítí také mínění cizí.

Všem, kteří srdce své obětovali dětem a s námi cítí: pozdrav!

O estetickém vzdělání.

Podává Josef Vencour.

¶ Jako všude i na roli vychovatelské hledají se cesty, vedoucí k cíli výchovu, k uskutečnění ideálu člověka (lidství, humanitě — mravnímu charakteru — opravdovému člověku — křesťanu — silnému, dokonalému jedinci i druhu . . .) Cíl tento pojímán jest z různých hledisk, jak lze poznati z různého slovního výrazu, a byť v podstatě ve většině případů pojem zůstal nezměněn, klade se dle různých hledisk větší, menší důraz na jednotlivé vlastnosti a stránky jeho. Jednostrannost tato, omluvitelná konečností lidskou, jest příčinou mnohých odporů. — Je-li rozdíl v pojímání cíle výchovu, jeví se ještě větší v methodě a prostředcích a v základě (psychologickém), ze kterého soustava vychovávací vychází, na kterém buduje svou stavbu, ze všech nejumělejší. — Nynější vládnoucí soustava Herbartova bere za základ vývoje duševního představy, zabývá se nejvíce intelektuální stránkou ducha, vyvozujíc z poměrů představ

i ostatní stavy duše: citové a volní. Nedá se upříti, že výtky, již se hrnou na ni se všech stran: se strany stoupců západního pozitivismu (známého více ve přijaté formě evolutionismu), i filosofie německé, individualismu, i slovanské, humanismu, křesťanství — jsou v mnohém oprávněny. Oproti jednostrannému vzdělání rozumovému nynější soustavy přejí si harmonické vzdělání všech sil a mohutností duševních, čili moderněji řečeno celé jednotky lidské. — Základem výchovu jsou přirozené vlohy, zejména pudy (v boji o život nashromážděné, zděděné dispozice činnorodé i poznatkové) jak u evolutionistů, tak u individualistů, cílem člen stádový (vždy dokonaleji a dokonaleji k boji vyzbrojenější) na jedné a silný jedinec — nadčlověk, vyšší typ člověka, povýšenější, povznesený nad snahy, idealy, práce, lopoty, utrpení i radosti obyčejných lidí, jejichž úkolem jest, aby byli podnoží, stupni, po kterých dospěti lze výšin nadčlověckých, z jejichž krve i potu může týti, jejichž šije může tvrdou nohou deptat.

Jsou-li základem vychování toliko slepé pudy a cílem nejvyšší rozvoj těchto pudů, nejvyšší vývoj síly, energie svalové i mozkové a nervové, nesoucí se za sobeckými účely, pak nelze již mluvit o výchovu, neboť výchov jest nejvyšším uměním, očiňováním se ducha svobodného, jenž pochody přirozeného, nutného vývoje nepřezírá, proti nim nepracuje, ale hledí je ovládati a takto zákony nutnosti (přírodní) jaksi podříditi zákonům volnosti — příkazům a zásadám; mravním vedle toho výchov odnáší se na bytost svobody schopnou. S našeho stanoviska jest vychování více než přirozený, nutný rozvoj, onoť povznésti má chovance z říše nutnosti do říše svobody, volnosti, nad přírodu (nikoli proti přírodě) do království Božího, (dobra, krásy — hned na zemi). Mají-li působením vychovatelovým podporovati se toliko jednotlivé fáse a stupně rozvoje, dějícího se jako u jiného zvířete dle nezměnitelných zákonů přírodních (Hackelova nauka ničím nedokázaná, ale přijímaná jako evangelium), pak ovšem veta po svobodném vychovatelském vlivu a Komenský a j. velíkání paedagogičtí patří do starého haraburdí.

Tolik bylo nutno zmíniti se o novém proudu. Podobné hnutí a směr u vychování ohlašoval se před 100 léty jako reakce proti francouzskému osvícenství. Připomínám jen Rousseau-a a jeho stoupence; mnoho pozoruhodného je ve spisech Schillerových z oboru aestetiky a vychování.

Tytěz myšlenky harmonického, zdravého, silného, aestetického (harmonického) vychování ozývají se ze spisů Schillerových. Schiller, klasik, nadšený krásou děl řeckých, kladl hlavní důraz na aestetickou stránku; idealem byl mu Řek z dob rozkvětu řecké vzdělanosti, v němž spojeny byly harmonicky oba póly lidské přirozenosti: hmota i duch, smyslnost i vyšší rozum, život proměnlivý i forma neproměnlivá, konečnost i ne-konečnost. Touží po všestranném vzdělání, ale též doznává, že při nynější bohatosti kulturní dá se uskutečniti všestrannost jen ve společnosti, nikoli v jedinci.

Pohlížíme-li takto s křesťanského stanoviska na harmonické vychování, jeví se nám jakožto nejvyšší cíl, kterého jen největším sebeovládáním světci dosáhli. Mravní řád stává se tu řádem přirozeným, ctnost druhou přirozeností, není sporu mezi náklonnostmi a příkazy mravními, svobodný duch jako největší virtuos hravě přemáhá největší obtíže ctností, až konečně jako orel vzlétá do nejvyšších sfer svobody nadzákonné. Toť ideal; tu odezíráme od jednotlivých ctností a skýtání dober, (na tomto nejvyšším stupni nemožno totiž hřešiti) a pojímáme duši jakožto nejvyšší výkvět krásy a souladu, podobně jako ponoříme-li se celou bytostí svou do děl Pána svrchovaného, do všehomíra, pomíjíme vše mimotné, konečné a pi-

jeme celou duší svou nekonečné, svrchované, vznešené, dech nevystihlé harmonie a krásy. Tak krása lidství (svobody) a krása přírody pojí se v dokonalou harmonii, jeví se jako odlesk krásy Boží. Palacký mluví v tomto smyslu o božnosti, účasti v božství, připodobňování k poslednímu cíli k Bohu, o nejvyšším rozkvětu jiskry božství.

Konkretní vzor člověka uceleného, harmonicky vyvinutého, vyžaduje ve zdravém těle dětskou, otevřenou mysl, mužnou vůli a kmetickou moudrost v ladném, organickém spojení jako z litiny, nikoli kuse, zlomkovitě. Šířeji rozvedeno: měj vážnost starce, zmužilost mužovu, oddanost matčinu, vzlet (oduševněnost, zanícenost) mladíka, jemnost panny, otevřenost dítěte! Spojuj se v tobě charakter, duch a mysl!

V užším smyslu možno pojímati vzdělání estetické jako vzdělání krasocitu, vkusu, činnosti estetické, tedy jako výchovný prostředek vedle kázně, vedení a navykání, příkladu, vzdělání mravního a náboženského, učby a cviku.

Vzdělání krasocitu po činné i trpné stránce má v sobě takto moment vychovatelský, mimo něj moment praktický v užším slova smyslu (užitečnosti). Vytríbený vkus jest zdrojem nejušlechtilejších požitků, rozkoší duševních, spokojenosti — štěstí osobního, podporovatelem rozumové soudnosti, mravního chování, soucitu, sdílnosti, obětovnosti; po činné stránce vyzbrojuje nás schopností v praktickém životě důležitou, dodává ceny našim výrobkům, stává se pramenem blahobytu hmotného. Z dostatku vznikl, blahobyt plodí.

Bylo řečeno, že vzdělání estetické stýká se úzce s vychováním mravním. Tu jest rozeznávati mrav a mravnost. — Mrav, jenž se vztahuje ke vnější stránce, formě konání, obcování je se vkusem úzce spřízněn.

Osvojovati si a přijímati ve způsobu oděvu, v řeči a vůbec ve způsobu obcování to, co estetickým citům osob jiných je příjemno, jest věcí takové společenské důležitosti, že právem pokládá se za jakýsi mravní závazek. Odtud důraz, jenž klade se na vychování na pěstění přirozenosti, lehkosti, vhodnosti a půvabu v pohybech, tónu, hlasu, posunech a tváření — výběru slov a taktu společenského. — Slušností, společenským taktem, mravem navykají dítky pořádku, konání společenských povinností, výcviku nižších ctností z návyku pochodících, a tak byť by činy jejich nepochodily z mravního smýšlení a neměly tak hodnoty ethické, mohou býti dokonalé, společnosti prospěšné a se stanoviska subjektivního podporou jednání opravdově mravního.

Lehkosti a půvabu v pohybech nabývá dítko zejména v hybných hrách a tělocviku, které ovšem musí všem požadavkům mravu vyhovovati; odrostlým vedle her a tělocviku jest milým tanec. Leč namítne snad mnohý: Jakže, tanec, při kterém smyslnost a vášně se rozpoutávají, také se má zaříditi mezi prostředky výchovné? Připouštím, že se taneční zábavy může zneužiti, pak museli bychom však vyloučiti všechna téměř umění: poesii, hudbu, malířství, sochařství, neboť i těch může býti zneužito v podobném smyslu. A přece nikomu nenapadne vylučovati plody Mus, jako pomocníky zušlechtění a zjemnění mravů. Je-li tomu tak, nevyklučujme ani sestru ostatních Mus, Terpsichoru! I za našich dnů najdeme tanec a ostatní mimická umění (herectví) zařazeny v klassifikaci uměn. Tak dr. O. Hostinský, vynikající náš estetik, klade tanec a herectví v pořadí uměn jako zprostředkující, přechodní člen mezi uměními prostorovými a časovými. A skutečně, kdo pozoroval staré tance obřadní, tance ladných pohybů a skupin, přisvědčí mu. Při umění rozeznáváme tvůrčí činnost, výkon umělecký a produševnělou reprodukci na jedné,

vnímání uměleckého díla a požitek z něho na druhé straně. Činná i trpná stránka slučuje se ovšem jak ve tvůrci-umělci, tak v tom, kdo plodem umělce se nadchne, tytéž stavy duševní znovu procítí, prožije (umělec-kritik). Ve hře a tanci slučuje se obé nejtěsněji, tak že Schiller neostýchal se nazvati uměleckou činnost hrou, činností to nejvolnější, nejsvobodnější všeho nucení a násilí prostou, kdy »já« vystupuje ze sebe a stává se typem, kdy forma hravě přemáhá hmotu. Formou není zde míněn obal, roucho obsahu, nýbrž má tu více význam Platonovy idee, neboť idea umělcova, byť nehmotná, netělesná, není holou abstrakcí, žije v duši umělcově, krystaluje se, až pak vtělivši se, i jiným se zjevuje. Idea jest plodem rozumu, citu (mysli) i vůle, celé bytosti, (života). Ale právě chvíle, kdy umělec je dotknut polibkem Mus, okamžiky nejvnitřnějšího názoru, kdy kel nesmrtelného díla vpadne do půdy zkeypřené, umělcem připravené, kdy odlesk jiných plánů zanítí mysl jeho, jsou vzácné.

Pravým příznakem umění je volnost, a ta se pak přenáší i na ty, kdo reprodukují a požívají díla umělcova. Psychologie vysvětluje stav tento anticipací, jež se vyskytuje při konáních řízených zákony rytmického pohybu; mohli bychom zkrátka říci, že anticipace je podvědomé (příp. i nadvědomé) zření (tušení) budoucích konů, jež naší duši při tvoření a požívání děl uměleckých provívá. — Hra a tanec poskytuje požitek podobný.

Odezíráme-li od těchto vývodů, a pohledneme-li do skutečného života, shledáme, že největšími škůdci mravnosti jsou zahálka, alkoholismus a karban; při všech se činnost nervů a mozku (středisek vášně a nižší obraznosti) zvyšuje, jednak že energie tělesná při nečinnosti svalů zjednává si tu průchod, jednak že alkohol a střídavé, náhlé city úsobní (očekávání, naděje — obava, strach) při karbanu mozek a nervy do nejkrajnějších mezí dráždí, až vysilují a vyčerpávají. — Dejme proto překypující energii mládeže vytrysknouti v činnosti svalové: v ladných pohybech her a tanců Svědectvím neškodnosti jsou čačtí, bodří šuhaji a svižné a bezúhonné dcerěčky, jež rádi pěli a v kole se vytáčeli.*) Samozřejmě, že se nedoporučuje nemírná zábava bez dozoru.

Společenský mrav, takt prospěšně se odlišuje od surovosti, barbarství, ale nedostihuje mravního jednání. Surovost, mrav a mravnost mají se k sobě jako hmota, forma (v obyčejném smyslu) a idea, jež všechny jsou prvky estetického požitku (pocítování, vnímání, oceňování).

Ježto mrav, vkus vybočují lehce na bezceť strojnosti, affektovanosti, raffinovanosti, změkčilosti, potřebují vůdce; tím jest idea. Jak již řečeno, jest i idea prvkem estetického požitku, prvkem nejvyšším, jenž dodává kráse síly, charakteru, vznešenosti, důstojnosti. — Dle toho, který prvek v krásných dílech převládá, rozeznáváme krásu formovou, rozplývavou, půvabu a krásu ideovou, síly, vznešenosti, důstojnosti. První díla utišují mysl napjatou, druhá díla rozněcují, nadchnutím, silou a vzletem plní hruď kleslou.

Dle toho nebudeme na rozpacích, kterému druhu krásy přisoudíme větší cenu paedagogickou, zvláště v době, která potřebuje ostruhy duchové. Tak idea, výplod synthetické schopnosti — vyššího rozumu, prvek citu estetického, a cíl a předmět vůle jest pojátkem ducha, myslí (citu) i vůle. Jak již výše řečeno, jest více než holá abstrakce, tkvíc kořeny svými v myslí.

*) Kdo podporuje kratochvíli nevinnou, více prospívá než-li deset těch, kteří káží proti zábavám špatným. Budeme-li poskytovatí lidu (mládeži) příležitosti ke slušnému veselí, odvykneme jej mnohem snáze pitkám a společností nemravným.

Mysl jest ono pole, na kterém stýká se smyslová, trpná stránka i duchová, činná, volní stránka naší bytosti. — Zahrnuje v sobě obzvláště vyšší hnutí a city společenské, nikoli vášně a nižší city úsobní (sobectví). Odtud jemnoduchost, prostocitnost, dobrá mysl budí aestetickou i ethickou zálibu. Mysl chrání charakter před tvrdostí a rozum před suchou abstraktností. Muži sluší vedle charakteru jemná mysl, ženě vedle mysli charakter. Příznaky jemné mysli (dle Weissa) jsou: 1. Otevřený zrak pro vše krásné a ušlechtilé, nezištná radost z dobra, byť by nás toto zastíňovalo, nepokrytecké uznání všeho, co v dějinách lidstva, v životě i říši Boží uznání zasluhuje. 2. Upřímnost v chování, nenucenost v obcování bez přetvářky, dětská veselost. Odtud láska Pána k dětem a příchyllost dítek k Pánu. 3. Soucit, obětovnost. Radovati se s radujícími a plakati s plačícími, podati prsa svá jako matka, — obět s láskou a láska s obětí jsou příznaky jemné, ušlechtilé mysli.

Hluboký duch a pevný charakter jsou pramenem velikých činů, vlastnosti heroů, vzdorujících všem nepřízním osudu; mysl je tmelem a pojítkem společnosti — všechny tři vtěleny byly v ideálu, Synu Božím. — Vzdělání mysli jest tudíž velmi důležitě za našich dob třídních, zájmových bojů. Mysl pěstiti a šlechtiti jest naší povinností. To se děje předváděním krásného, ušlechtilého, vznešeného, důstojného, před tělesný i duchový zrak žáků.

Vedlo by příliš daleko pouštěti se do rozboru, v jakém vztahu jsou mysl, duch a vůle na jedné — cit krásy, pravdy a dobra na druhé straně. Příznakem všech je objektivita, absolutnost, vyloučení všech zájmů zistných, zájmů užitečnosti. Krása působí na mysl (cit), pravda na ducha, dobro na vůli a ježto mysl, jak již výše řečeno, je půda, ze které klíčí a potravu přijímá jak soudnost (vnímavost, chápavost — tupost), tak konání, vůle (vznětlivost — lhostejnost) vysvitne důležitost pěstění krasocitu a tím zjemnění mysli. — Že prvek formální i ideový, aesthetický i ethický jsou zpřízněny, poznáme z nových rázovitých děl vynikajících umělců: Alše, Jeneveina, Bílka, Zeyera, Březiny, Merhauta atd. atd. Heslo: *l'art pour l'art* v praksi překonáno; tím ovšem se nepraví, že má vystupovati podklad (idea) tendenčně. Harmonické spojení podkladu ideového i smyslné formy, vlastně prozáření (oduševnění) formy ideou jest úkolem umělce.

Než krasocit stýká se těsně i s činností rozumovou. Při každém usazování aesthetickém je činným i rozum a naopak rozumovým vníkaním a chápáním pravd, pochopením jednoty v rozmanitých zjevech přírodních i životních, poznáním jemné struktury bytostí organických, na pohled nepatrných, účelného seřazení a sečlánkování částí jejich vzniká cit krásy. — Kdykoli rozum náš vniká do velikého díla Tvůrce, podivuje se oné zákonnosti, jednotě, účelnosti a vznešenosti a velikosti jeho děl a pocituje zálibu aesthetickou, jež se dá vyložiti oním odkrýváním jednoty a zároveň i volností a povýšeností ducha lidského. Toť právě ono vystoupení ze svého »já«, vzestup z individua na druh (typ).

Z toho plyne, že krasocit, mysl dítěte šlechtí se i předměty rozumovými, ovšem názornými na smysli působícími: vědami přírodními, zeměpisem, dějepisem. Všude tu dbáti jest ideové stránky, jak shora vyloženo. Měli bychom se dívati na přírodu nejen jako na dárkyni všech potřeb životních — dokonce ne očima vykořisťovatele — ale i tak, jak učil nás John Ruskin, věstec krásy, spanilosti, nádhery, ladnosti a vnaď přírody.

Konečně krasocit budí se nazíráním a napodobením všeho krásného, ať v přírodě, ať v dílech uměleckých. Příroda poskytuje mnoho rozkoší aestetických, je zdrojem, ze kterého umělci čerpají podněty k tvorbě. Na-

vykati dítky, aby měly porozumění pro krásy přírodní, aby potěšení odtud vyplývajícímu dávaly přednost před jinými zábavami, má veliký dosah ethický, zdravotní a hospodářský. Jak draze vykupují se mnohé zábavy v začazených, odporných místnostech duševním i mravním poklesnutím, porušeným zdravím, těžce nastřádaným grošem! Jak vzácné je tudíž ono umění blahého života, jež učí nás radovati se z přírody, lesův a zahrad boháčů, jakoby náležely nám, jež učí nás s rozkoší požívati společných dober: svěžího vzduchu, svitu slunka, hudby přírodní!

Útulná, čistá, spořádaná domácnost je první školou aestetického vzdělání v nejranější době dětství, milým útulkem po denním namáhání. Krásně, případně praví S. Smiles ve svém Základu blahobytu: Proč by nemohlo i skromné obydlí býti poněkud ozdobné? Jest-li jen čisté, již jest ozdobné; čistota jest ozdobnost chudých. A proč by oko chudého nemělo se kochati pohledem na věc krásnou, jíž jest obydlí jeho ozdobeno? — Krása má prochnouti celé obydlí. Jak krásny a laciny jsou květiny, nikoli snad cizokrajné, než naše domácí! Růže náleží k nejkrásnějším věcem, kterými příroda na nás se usmívá. »Usmívající se kvítky!« volá básník. Ale nejen veselost, usmívá se na nás z kvítí našich záhonů, nýbrž i láska, krása, prozřetelnost. — Přineste nejsprostší polní kvítky do světnice, postavte je na stůl nebo ke krbu, a bude se vám zdáti, že jste přivábili v obydlí zlatý paprsek sluneční. — Jakási veselost dýše z květin. Jakým kouzlem jímají nemocného! Jsou jako sladký nápoj radosti, jako posel z kraje, volající na nás: Pojď k nám a pohleď na ta místa, kde rosteme a raduj se ve hloubi duše naší přítomnosti! — Květiny v okně dodávají vzduchu vůně, těší oko, okrašlují světnici, přiodívají i paprsky sluneční kouzlem novým. Květiny jsou družky tiché a vždy usmívající se v naší světnici. Nepohrdejme jimi, že jsou laciny a také chudě přístupny. Všední věci jsou laciny, mívají však často největší cenu pro nás. Čistá, úpravná domácnost, byť i sebe menší, světlá okna, kterými paprsky sluneční mohou procházeti, několik dobrých knih, nižádný nepohodlný věřitel přede dveřmi, skříně chlebem dobře zásobená, květiny na okně a ve světnici — nikdo není tak chud, aby tyto prvky domácího blahobytu okolo sebe míti nemohl.

Ale mimo krásy přírodní přejme ve svých domech místa i kráse vytvořené rukou lidskou: hledme stěny své okrášliti obrazy! Duchaplné způsoby rozmnožovati mistrná díla umělecká činí lácí výrobků téměř každého způsobilým hleděti si toho druhu okrasy. Každá rytina, každý obraz, v němž ušlechtilá myšlénka se zobrazuje, který nám líčí nějaký udatný čin, který nám kus přírody, kousek luk, lesův a polí do světnice přesazuje, jest nám učitelem a pomocníkem ku vzdělání sebe. Obraz nám okrašluje byt a staví most, kterým často spojujeme vnější tvář světa s nitrem našeho srdce. — Podobizna velikého muže uvádí nám jeho život na páněť, spřáteluje nás den co den více s ním a povznáší naše sebevědomí, aniž to pozorujeme. Není potřebí, aby obraz byl zaplacen velikými penězi.

Podobně, ba ještě více, škola, chrám, veřejné budovy, musea bezplatně přístupná, divadla — nechť jsou ohnisky, odkud by zářila krása, oblažovala a zušlechťovala i chudása, jenž tu má stejné právo s boháčem. Na výzdobu školy a chrámu nemělo by se šetřiti. České umění v krásných uměleckých reprodukcích grafické společnosti »Unie« proniká vítězně do ciziny, kéž reprodukce mistra Úprky, Jansy, Aleše a j. stanou se cennými pomůckami každé školy.

Krásný zpěv chrámový nejen povzbuzuje ke zbožnosti, ale nahraňuje chudě i koncerty, umělecká díla, sochy, obrazy, obřady vzbuzují ušle-

chtilé, krásné city, tříbí vkus a podněcuje k umělecké tvorbě. Žel Bohu, že mnoho uměleckých památek vzalo za své a nahrazeno nevkusnými, řemeslnými výtvy.

K předmětům školním, jež po výtce mají účelem tříbíti krasocit, čítáme hudbu se zpěvem, poesii, kreslení a malování, dále možno sem počítati i příležitostní pozorování a poznávání děl uměleckých v originále nebo v reprodukcích a výtvorů průmyslu uměleckého. — Hudba má vliv svrchovanou měrou vzdělavatelný. Ona jest pramenem radostné nálady v každé rodině, ona činí naše obcování s jinými veselejším. — Jakou hojností, radostí obdařil nás Stvořitel náš tím, že nás obklopil ovzduším, jež možno v jasný hlahol rozzvučeti! A přece jeho dobroty nedbáváme, nehledíce si ústrojí, kterým toho dosíci lze. Děti učte se zpěvu již ve škole. Hlahol hudby rozléhati bude se pak v každé rodině. Práce tím neutrpí, bude-li se (opět, jako druhdy) konati za zpěvu a radostné nálady myslí (S. Smiles).

Hudba je uměním nejformálnějším, majícím nejméně obsahu. Do forem hudebních odívá skladatel nejtemnější stránky duševních i tělesných pochodů, neurčitý stav, náladu zahrnující počitky bezobsažné, vyznačující se jen svým přízvukem, jež způsobují vibrace nervové soustavy gangliové. — Do forem hudebních vkládá skladatel i své tuchy, intuice, mystická vytržení, tyhy a vise. — Z té příčiny hudba působí buď na nervy — zejména nervy nižší soustavy gangliové, buď na mysl, ducha — první uspává, ruší činnost duševní, změkčuje, tělesně rozčiluje, rozrušuje, jest příčinou nervosy, jest to hudba raffinovaných požitků, smyslnosti, dekadence, druhá povznáší, podněcuje ducha, vysvobozuje jej z tělesných pout smyslnosti a pozvídá do říše ideí.

Samozřejmo, že přisoudíme hodnotu vychovávací druhému druhu hudby, hudbě ideové. Náš národ může se honositi květy krásy nevyrovnané tohoto umění, zpěvy krásnými, vyrostlými ze zdravého kořene, z myslí průhledné, čisté, vnímavé. — Porozumíme-li jim, nebudeme se moci vynadiviti jich kráse — forma jejich neobvyklá pro zpovulkané ucho, ale ušlechtilá, víže se těsně k jádru — myšlence, citu, stavu, jež odívá. O tomto překrásně pojednává H. Hlavinka ve svých spisech »O původu písně národní« a »Lidové malůvky«. — Jednou z podmínek, na nichž závisí požitek krásy, je porozumění, poznání, — proto důležitě je, abychom žáky upozornili na krásy písně, na to, jak se přimyká k ideovému obsahu, jakou formou jej vyjadřuje. Toť není rozbor, jež požitek zmenšuje, toť posudek, jenž estetický požitek zvyšuje.

Co se poesie a četby týče, jsme na tom v dětské literatuře hůře, než v říši tónů. V dětské literatuře zeje doposud mnoho prázdnoty, nedostatek, bída. Smutnou naší útěchou je, že týž nářek ozývá se i u našich sousedů, kteří honosí se tak bohatou literaturou. — Ve větší spisy pro mládež i v románech pro dospělé hledali bychom marně formu uměleckou a tím méně vyšší ideu, vrch má tu látka — hmota (povrchní popis předmětu i děje); — odtud ono hltání knih bez uměleckého požitku, chvatná zvědavost, jak to dopadlo. Nechytne nás tu žádná krásná pasáž, vystížení pochodů duševních, krásné myšlenky v ladné formě. Než taková četba, raději žádná. Sbírek a knihoven mládeže je dosti, ale jsou to na malé výminky jen snůšky nechutenství a jalovostí. Než dal by se i za nynějších poměrů poříditi výbor dobrých spisů z Kosmáka, Raisa, Brauna, Němcové, Pravdy, opravdového pěvce pro děti Sládka, Heyduka, Čecha, Vrchlického atd. Poslední novinky vánoční, vydané nákladem Dědictví Komenského, Jana Laichtera, spisy pro mládež, vydané benediktinskou tiskárnou v Brně

(Výbor z Kosmáka) a některé spisy z jiných nakladatelstev podávají důkaz, že nakladatelé tito neměli na zřeteli toliko zájem své kapsy, nýbrž skutečné obohacení chudé literatury dětské. Kéž by si toho povšimli nakladatelé, jimž dětská literatura je pramenem zbohatnutí, dojnou krávou.

I v kreslení, pokud má na zřeteli vytríbení krasocitu, vyskytují se v poslední době snahy opravné (na obecných i středních školách posud jen v theorii). Nynější soustavě i metodě kreslení vytyká se všeobecně, že je moc theoretická; kreslení se pěstuje jako věda, tudíž nebudí zájmu estetického. Jest přáním, jež hodno brzkého uskutečnění, abychom vrátili se ku přírodě, vypudili ornament plošný, geometrický, jenž žáky nudí, a odporučuje se na prvním stupni schematické kreslení přírodních předmětů. Nynější pěstění plošného ornamentu jednotlivých slohů zavedeno za tím účelem, aby se vzory těmi povznesl průmysl umělecký. Studium slohů minulých třibí vkus a vzdělává, ale napodobení přivádí stagnaci a proto ve Francii i Anglii (i u nás v poslední době na školách odborných) obrátili se opět ku přírodě. Prvky říše rostlinné i živočišné dle vkusu nynějšího a na základě potřeb a dispoic duševních stylisují a kombinují, přihlížejíce i k povaze materialu a ku přilnutí ozdoby ku konstrukci i k účelu ozdoby a předmětu. V atelierech umělců najdeme celou sbírku listů, květů, ryb, motýlů, brouků a j. živočichů.

Velký vliv mělo tu umění japonské, jemné, delikátní v kresbě i malbě, jakož i umění jiných orientálů. A ze snah těchto pučí nový sloh. Toto rašení a pučení, kvašení — přerod pozorovati lze ve všech uměních v architektuře, jež nejdéle vlnám času vzdorovala, v uměleckém průmyslu, sochařství; vůdčí úlohu u vyhledávání nových forem, přiměřených citění a vkusu doby, mělo malřství a poesie. Francie a Anglie prvně vrhla se na moderní průmysl umělecký. Německo je statně dohání, u nás dala podnět výstava Pařížská, že povolané kruhy vzchopily se konečně a nový směr a proud v umění zavádějí a doporučují.

S chloubou můžeme říci, že na poli moderního ornamentu a dekorativního umění máme umělce prvního řádu, jenž v uměleckém světě dával tón (hojní napodobitelé jeho však jsou příčinou, že jeho osobitý způsob vyjádřování (technika) i pojetí, ona ladná, bohatá, sladká spleť linií, plných živého, rytmického pohybu — netěší se nyní takové oblibě jako z počátku. Alf. Mucha, náš krajan, neutkvěl však v tomto oboru a na tomto stupni, nýbrž pokračuje dále na dráze ku vystížení svých tuch a vidin, toho, co celou svou bytostí prožívá (Otčenáš). — Naše »Volné Směry« vyrovnají se jak po stránce textové (aestetik Mádl) tak obrázkové prvním listům zahraničním »The Studio«, »L'art de decoration«. Snahy mladých umělcův sdružených ve spolku »Manes« zasluhují uznání a podpory, aby jich bylo všímáno ve škole i v dílně řemeslníka a průmyslníka. Snad by se osvědčilo, kdyby se pořídily okrskové sbírky obrazů a uměleckých předmětů pro několik škol, jež rozděleny v několik oddílů by se vzájemně vystřídávaly.

Zbývá promluvit ještě o postupu cviků pro rozvoj vkusu potřebných. Postup vyplývá z prvků — vnímání (požitku) estetického, v nichž nejnižší je prvek smyslový, látkový, po kterém následuje formový a posléz ideový.

V ranném věku cvičme tedy dítě, aby rozeznávalo smyslové dojmy: barvy, tóny a nejjednodušší tvary, zprvu ovšem barvy jasné, intensivní, pak čím dále jemnější rozdíly různých odstínů, tónů a tint. Formální stránka cvičí se tím, že se postupuje od tvarů jednoduchých, pravidelných, k složitějším (rytmus složitější), souměrným, úměrným, od barev kou-

trastných k jemnějším skupinám barevným, od jednoduchých melodií rytmů a souzvuků k složitějším, v četbě postupujeme od stupně látko, vého k formálnimu, od povšechných událostí k nuancím, k zachycení pochodů duševních a jevů přírodních v celé bohatosti. Odezírání od látky, hmoty, pojmání formy, jevu v povšechnosti jest vyšší pochod abstraktní, při kterém pojímatel (vnímátel) je schopen již vyšších zájmů neosobních, povšechných, ideálních. Proto postup musí býti nenáhlý, dobře řízený. Na posledním stupni je požitok arciděl uměleckých, v jejichž krásné formě tkví vážný názor životní, osobité pojmání zjevů životních i přírodních — idea. Člověk pak, uschnou jsa pojmáti, pokud duch smrtelníka stačí, velikou myšlénku, plán Boží ve všemmíru, kosmu (kráse, harmonii), světě (svitu, světle), onu neobsáhlou Moudrost, jež vše pořádala, ve všem se kochala, jejíž rozkoš je býti s syny lidskými, odvrací se od všednosti, nízkosti, slyší učení Moudrosti věčné, ostríhá ho, i nalézá život i spasení od Hospodina.

Kdo chrání učitele před surovostí zpustlých dětí?*)

Dítě každé zvlášt je anděl Boží, ale pohromadě, zejména ve škole, jsou často velmi nemilosrdné.
Dostojevský.

V *Naší Době* (ročník VIII., seš. 6.) uveřejněn byl poučný článek *„Sociální postavení dětí v severočeském revíru“*. V severočeské pánvi hnědouhelné jsou děti tak zpustlé, jsou takovým postrachem vychovatelů, že každý učitel se té krajiny bojí. Malé děti kouří, jakmile se naučily běhati, kořalku pijí s dospělými zároveň, lhout, podvádějí, jsou do krajnosti drzé, surové.

Pan spisovatel E. Štorch uvádí příklady hrozných zkažeností dětské:

Učitel v B. odejde na okamžik z třídy, a děti mu zatím ukradnou se stolku hodinky, které tam měl položeny.

Přijde-li kolotoč, je hochovi maličkovitostí projezdit 20—30 kr. (na to dostane), nebo je prohrát v kartách nebo ve hře *„k čáře“*, ale nikdy se učitel nedočká, aby si koupil tužku nebo sešit.

Žádná taneční zábava se bez školních dětí neobejde.

Žák vytáhne ve škole na učitele nůž.

Jeden mladý dareba začal ve škole obstrukci. Vykřikoval k ostatním žákům: *„Zavřete čítanky, nebudeme mít školu! Dokud tady budu, nesmí učitel ani hnout!“*

Drobní žáci z I. tř. žebrají tímto způsobem: Jdou do cizí osady, vysleknou jednu ruku z rukávu, ohnou ji a vstrčí loktem do rukávu a dělají mrzáky. Jiní zase znamenitě kulhají. Co vyžebrají, prokouří a promlsají.

Tolik na ukázkou z *„Naší Doby“*. Jest to charakteristická známka doby přítomné, že všeobecné nářky jest slyšeti na nevázanost mládeže. Každý z nás mohl by řady jmenovaných ničemností rozmnožiti o několik případů z vlastní zkušenosti.

Představme si: učitel vstupuje do třídy v nejlepší náladě, aspoň se do ní nutí, se svatým úmyslem, vykonati pro blaho svých svěřenců co nejvíce. Ale hned na počátku vyučování ztropí některé dítě takovou výtržnost, že je po všem veta. Ostatní děti obrátí pozornost na výtržníka

*) Prosíme, aby nám byly věrohodné případy zanedbanosti a zpustlosti dětské oznamovány, a rovněž i návrhy nápravy.

učitel je nucen vyšetřovati, napomínati a výtržník se jen směje často k nemalé radosti ostatních. Učitele zmocní se nevýslovná hořkost, bolest, a dobře, když to jest ještě bolest, ne hněv! Vyučování na hodinu, ba i více hodin je otráveno, neboť nikdy nebude učitel vyučovati dále s takovou radostí a chutí, jak byl začal, a děti budou jistě více mysliti na výtržnost než na vyučování.

Jak trestati takové nehodné dítě? Nelíbosti učitelově se směje, nechá-li je učitel po vyučování ve škole, trestá tím jenom sebe a pak už tento trest sám o sobě je pochyben; činiti školu, jež má býti místem radosti, místem trestu, vězením! Ze špatné známky z mravů si takové dítě nedělá nic, oznámení rodičům neúčinkuje.

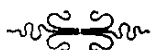
Učitel stojí před takovým zjevem politování hodné zkaženosti zcela bezmocen. Běda učiteli, jenž si myslí: »Nikdo tě netrestá, potrestám tě já!« A užije trestu tělesného. Najednou je z dítěte mučedník, a učitel krutý tyran, násilník. Následují často žaloby, soudy, bezesné noci ubožáka učitele a hoře a neštěstí jeho rodiny.

Více, nežli tělesný trest zmůže trpělivost a láska, ale ne vždy a všude. Vzpomeňme si, jakého prostředku užil největší učitel lásky, když vyhláňel ty, kteří hanobili dům jeho Otce.

Stojíme u socialního zjevu nanejvýš truchlého. Zakládají se spolky na ochranu dětí, a dobře se tak děje, je toho často třeba. Kde však najde ochrany učitel před surovostí zpustlých dětí? Kde najde ochrany před bezohlednými výpady mnohých rodičů, když dítě jejich spravedlivě trestá? —

A kde jsou příčiny znemravenělosti mládeže? Jistě ne ve škole. Děti pijí líhové nápoje, poněvadž je tomu učí rodičové. Mluví nemravné řeči, zpívají necudné písně, poněvadž tak se děje ve společnosti, v níž se dítě pohybuje, poněvadž také vídá necudné obrazy ve výkladech v městě. Dítě lže a krade, poněvadž se tomu naučilo ve svém nejbližším okolí. Dítě čte oplzlé a protináboženské spisy, poněvadž si je snadno může vypůjčiti, má je otec anebo starší bratří a sestry.

Žádáme důrazně nápravy. Prosíme své kollegy poslance důtklivě, aby sobě toho hrozného socialního zla všimli a jemu odpomoci se znažili. Kdyby toho docílili, aby povolané úřady volaly k zodpovědnosti rodiče a vůbec ty, kteří jakýmkoli způsobem škodlivě působí na duši dětskou, mnoho by bylo vykonáno. Kdyby také povolané úřady příkladně trestaly surovosti, jichž s rozmyslem dopouštějí se dospělejší děti, nesnížil by se učitel sám až k tělesnému trestu. Snad by i spolky na ochranu čistoty duše dětské dobře prospívaly. Uvažujme!

Slepá a hluchoněmá zároveň.

Ve francouzském časopise »Quinzaine« podává profesor Arnuld z Poitiersu zprávu nadepsanou: »Une âme en prison. L'éducation d'une aveugle sourde — muette« (Duše ve vězení. Výchova slepé hluchoněmé). Ve zprávě této jest poukázáno na umění, ba přímo na div vychovatelský, který ukázal se na dívce od narození slepé, hluché a němé. Jméno její jest Marie Heurtin-ová. V četných ústavách nebylo dítě přijato; v ústavě hluchoněmých proto ne, že bylo slepé, v ústavě slepců, že bylo hluchoněmé. V jednom domě, kde přijata byla ze soustrasti a jako na zkoušku,

propuštěna zase, že označena byla jako dítě blbé. Na štěstí dověděl se otec nešťastnice o ústavě kongreganistů v Larnayi, kde před nedávným časem vychována byla rovněž slepá hluchoněmá dívka, jménem Marta Obrechtová, a to s výsledkem výborným. Ovšem při výchově a vyučování této dívky byla příznivá okolnost ta, že oslepla, ohluchla a oněměla teprve až jí bylo půl 4. roku následkem rozčilující války z roku 1870. Marii Heurtinové zavřela příroda hned prvou hodinu života všechny dvěře, jimiž by duše lidská se světem zevnějším stýkati se mohla. Jen jedny jediné zůstaly otevřeny — dvěře hmatu.

Těmi mohlo ubohé stvoření temně poznávati, že ještě něco mimo ně existuje. Marie Heurtinová přijata byla r. 1895 v ústavě Notre Dame v Larnayi a svěřena řeholnici, sestře Marketě. Chování dívky, tehdaž 10-leté bylo zpočátku více zvířecí než lidské. Začasté počínala si jako šilená; křivila se a válela se po zemi, křičela a vydávala zvuky jako rozzuřené zvíře. Ale s výchovou a vyučováním započato přece s odvahou. Každý zajisté bude se tázati, jak je tu možno mluvit o nějakém vyučování nebo vychování? Je tu možno po lidsku obcovati s bytostí, která nevidí a neslyší? Kterak možno vzbuditi v člověku takovém nejen představy smyslné, ale i pojmy nadsmyslné, v pravdě lidské idee! — Cesta jest tu jen jediná pomocí smyslů. Poněvadž však zrak a sluch chybí, nemožno se dorozuměti ani viditelnou řečí známkovou, ani slyšitelnou řečí hláskovou, toliko řečí na prstech, pomocí hmatu. Jediný ústroj, který všechny ostatní nahraditi musí, jest — ruka — a jak s podivem bylo seznáno, také nahraditi může. Mělo-li se docíliti nějakého dorozumění, bylo především třeba, aby dívka poznala, že to znaménko, které jí bylo pomocí hmatu ukázáno, vztahuje se k určitému předmětu; anebo, že určitý hmatový pocit jest platné znaménko pro určitý předmět. Marie Heurtinová měla zvláštní zájem pro nůž. Byl-li jí nůž vzat, rozzlobila se velice. Sestra dala jí zase na chvílku nůž do ruky a udělala znaménko pro »nůž« jak se u hluchoněmých dělává t. j. položila ruku jednu přes druhou, jakoby chtěla uříznouti ruku rukou. Marii napadlo při tom, že musí takové znaménko sama udělati, chce-li nůž míti. Když znaménko to udělala, byl jí nůž dán. Tím učiněn první krok. Dítě poznalo, že mezi smyslným znamením a vnějším předmětem jest jistý vztah. Takto nalezen klíč k systému dorozumívajícímu, vlastně chovankou byl poznán, a na nastoupené cestě pokračováno. Rychle naučila se slepá hluchoněmá znáti a označovati mnoho jiných předmětů a to vždy pomocí řeči napodobovací, a dle poznanych značek těch předmětů se dožadovati. Než jediné touto methodou vyučovací se sestra Markéta nespokojila. Od přirozené mluvy napodobovací přešlo se k umělé mluvě hláskovací, čímž umožněno bylo vyučování rozsáhlejší a obsažnější. Z počátku seznámena dívka s abecedou mimickou, jak se jí užívá u hluchoněmých, s tím rozdílem, že hluchoněmému se znaménko hlásky ukáže, tu však se jí do ruky položilo, aby je ohnátala. Pak se přešlo ke stupni třetímu; dívka učila se znáti abecedu tečkovou a dle ní se snadno naučila čísti. Toto všecko co tu provedeno, provedeno do roka. Že docíleno bylo za poměrně krátkou dobu tak znamenitého úspěchu, toho příčinou byla jednak neunavná a vytrvalá píle a dovednost učitelčina, jednak rychle se probuzující duševní živost žákynina.

Tytěž předměty, které se dříve naučila znáti synthetickou mluvou napodobovací, nyní analythickou mluvou hláskovací označovala. Jakmile Marie Heurtinová značný počet smyslných věcí znala a označovati dovedla, jednalo se o to, aby i pojmy abstraktní a věci nadsmyslné poznala. Zajímavě jest čísti ve zprávě časopisu »Quinzaine«, kterak toho sestra

Marketa při některých pojmech dosáhla. Tak podařilo se jí vzbuditi v dítěti ideu o duši lidské, ideu o Bohu, tuto na základě věty: »Není účinku bez příčiny« (On — který svět atd. i všechno učinil) a pomocí postupné hierarchie, světských, zvláště však církevních osob a vrchností (On — nejvyšší všech).

Pak vypravovala sestra Marii o stvoření světa, vzbudila v ní podiv při popisu měsíce a hvězd, kteréž nikdy neměla viděti, pokračovala pak v biblické dějepřevě, což Marii velmi zajímalo jako všecky děti. Vypravování o umučení Páně mocně ji dojímalo a nedovedouc si urovnati dobu, kdy se to stalo, tázala se úzkostlivě, zda také otec její mezi těmi zlými byl, kteří Ježíše ukřižovali. Následovaly pak články víry a mravovědy. Hledělo se zvláště k tomu, aby rozeznávala dobré od zlého atd. Nyní jest Marii 15 let — a pokračuje stále ve svých studiích, neboť jest dívka velmi vědychtivá. Mimo katechismus a biblickou dějepřevu učí se mluvnicí a zeměpisu dle zvláštních map. Jest povahy živé a obcuje velmi ráda se svou starší vrstevnicí Martou Obrechtovou, které jest 33 let a žije v témže domě. Milují se vespolek a prokazují si vzájemné služby. Musí to býti věru zajímavé a dojmavé zároveň, pohlížeti na obě slepé hluchoněmé dívky, když se spolu baví řečí »svou« tak totiž, že se s virtuosní zručností dotýkají vzájemně prstů svých, aby se o myšlenky a city své sdílely. Ze všeho, co tu pověděno, možno seznati, že Marie Heurtinová vyučována byla dle přesných methodických zásad a pravidel. Přece však hrály tu velkou úlohu zvláštní myšlenky a výhody, kterými bystrá sestra učitelka při každodenních příhodách byla povzbuzována a kterých dovedla náležitě uplatniti. Sestra si pilně veškeren methodický postup u vyučování zaznamenávala, takže se toto zdárné a vzácné dílo vychovatelské pro budoucí časy uchová. Ku zprávě připojena jest podobizna Marie Heurtinové a sestry Markety: dívka čtoucí na prstech sestřiných.

Potud zpráva časopisecká. — Historie této výchovy dítěte od narození slepého, hluchého a němého, musí každého myslícího člověka a zvláště učitele mocně dojímati. Především vzbuzuje úctu a obdiv velkolepý vychovatelský čin skromné učitelky v rouše řeholním. Nad to pak jeví se tu imponující důkaz povýšenosti lidské intelligence nad t. zv. rozumem zvířecím, který od této nepřeklenutelně vzdálen jest. Výsledky výchovy slepých a hluchoněmých dívek Marie a Marty zajímavý jsou jak po stránce vědecké, paedagogické a filosofické tak také vzhledem k apologetice. Skutečné tyto výsledky hlásají zjevně, bez odporu a mocně, že v každé bytosti lidské žije duchová jiskra, které v žádném zvířeti najíti nelze. »Jiskra prosvítá proto právě, že tu jest, a že má sílu svítiti — píše Dr. Dentler. I ve strašném vězení hmoty trhá ona pouta svá a prodírá se vítězně na světlo.« A více ještě! Svit tohoto světla, pokud zevně jest viditelné, není ještě nejdokonalejší vlastností, kterou se bytovost ducha projevuje; jest to jen schopnost ve přirozenosti jeho bytující, která souvisí s jeho nepomíjitelností. Co pak ducha lidského nade vše povýšuje, jest — zevně nepoznatelná vnímavost ku přijetí života nadpřirozeného, to však jest již dílo milosti a nikoliv intelligence, ani vlastní lidské přirozenosti tak jak tato sama v sobě jest.

Ona vnímavost pro život nadpřirozený jest teprv úplným svědectvím Božského původu ducha lidského, v němž křesťana víra ujišťuje. Jak Marie Heurtinová tak Marta Obrechtová podávají svými, šťastnou výchovou projevenými dary duchovými nepopíratelný důkaz o duchovosti duše lidské, ale také o časovém vývoji jejich vloh a schopností s jejího spojení s tělem sebe nedokonalejším plynoucích. S jistotou, že člověk má duši, spojena jest zároveň jeho naděje na věčnou blaženost. V okamžiku,

když člověk dokoná, zbavuje se duše, jejíž život neumírá organu, na kterýž svou přirozeností odkázána jest, má-li býti činnou. Znovuzrození křtem sv. poskytuje však po smrti těla duši nesmrtelné nový způsob věčně činného života. Výchova obou jmenovaných slepých a hluchoněmých jest důkazem, že těmto »dušem uvězněným« jak inteligenci pro tento život, tak svobodu dítek Božích pro onen život lze sprostředkovati. Toť jest plná konsekvence nauky o duši lidské.

Vraťme se k důkazu o duchovosti duše lidské, který více zevně se projevuje. Důkaz tento podán jest oním, jak říci možno divuplným způsobem výchovy obou jmenovaných dívek. Nedá se naprosto popírati, a žádná věda nedokáže opaku, že člověk má ve svém slově, ve své řeči, ve svých pojmech vlastnost, k níž se zvíře nikdy nepovznese, ať již tato vlastnost jest nezvratným důkazem podstatné převahy člověka nad zvířetem.

Končíme slovy, jež Dr. Dentler z »Apologie křesťanství« Duilhé de Saint-Projétovy C. Braigem do němčiny přeložené ve své zprávě o Martě Obrechtové uvádí: »V pravdě přemnohé divy staví se nám tu zároveň před oči. Nelze-li tu s důvodem říci, že dějiny filosofie jako studium ducha lidského ničeho neobsahují, co by se s událostmi vypravovanými srovnati dalo? Není možno mysliti si jasnějšího projevu duše a její duchové bytnosti, jež ve svých nejdokonalejších činnostech, ve svých číře nadsmyslých pojmech, ve svém myšlenkovém životě, naprosto neodvislá jest ode vsí hmoty. Učenci pozitivismu, jakož i materialismu ať učí se znáti rozdíl mezi bytostí lidskou a zvířecí! Ať v duchu svém uvažují o psychologických pochodech, ku kterým tajuplná síla a hloubka duše dítěte v neštěstí tak šťastného podnět dala.« *H. R. z K. Sch.*

Zprávy.

Z říšské rady. Poslanec Černý a soudruzi podali pilný návrh, aby Kielmannseggovy výnosy byly zrušeny. Jednání učitelovo ve škole proti povinnostem podléhej discipl. řádu a jeho následkům, všecko jednání učitelovo mimo školu podléhej téměř zákonům, jako jednání ostatních občanů státních. — Pilnost návrhu byla zamítnuta. Pro hlasovali Češi a soc. demokraté. Němečtí učitele podali říšské radě návrh disciplinárního řízení. Ve školském výboru poslanecké sněmovny zahájena byla o něm povšechná rozprava. Ministr rytíř Hartel prohlásil ve věci té, že dle platných zákonů musí býti kompetence říšské rady k usnesení zákona takového popřena. Mohla by se dostaviti teprve, kdyby všechny zemské sněmy vzdaly se příslušné kompetence, takže by záležitost ta připadla říšské radě. Na pozvání kol. Seitze konali porady učitelé poslanci o úpravě platů, o návrhu disciplinárního zákona, o změně § 55. říšského zákona školního atd. Žádoucnou by bylo, aby kolegové poslanci immunitou chránění, před forem celé veřejnosti pravdu pověděli o vadách nynějšího systému školského. Učitelstvo polské podalo říšské radě petici, aby určité stanoven byl charakter osob vyučujících na obecných školách; jsou-li sluhové aneb úředníci, jsou-li úředníci zemští aneb státní. Pak prý teprve se zdarem potkají se ostatní požadavky naše, až budeme věděti, čím jsme.

Výroční valná hromada »Učitelské Zádruhy na Moravě«, zapsaného společenstva s obmezeným ručením, se sídlem v Hulíně, konána dne 24. března b. r. v místnostech Jednoty sv. Josefa v Hulíně. Schůzi zahájil o půl 11. hod. dopoledne starosta spolku p. Jan F. Kořínek, k jehož ná-

vrhu zvolení: Zapisovatelkou slč. Marie Chytilová, učitelka z Brna, členy k podepsání zápisu slč. Emma Brychtová, učitelka z Brna a p. B. Surma, odb. učitel z Hulína, a sčítateli hlasů pro doplňovací volby do představenstva a dozorčí rady slč. Hedvika Čelechovská, učitelka z Brna a pan Jan Huďeček, nadučitel z Jiříkovic. Ve zprávě, podané starostou spolku, vylíčena podrobně činnost učitelské Zádruchy od ustavující valné hromady až do 31. prosince 1900. Ze zprávy účetní vyjímáme: V roce 1900 (od 1. července do 31. prosince) přistoupilo k učitelské Zádruze na Moravě 39 členů s 39 závodními podíly. Obrat peněžní byl K 14.305.26. Z toho, hlavně ale z položky vkladů, jež činily K 5.957.05, možno posouditi, že nový náš peněžní spolek získává si důvěru. Zpráva o činnosti spolku, jakož i zpráva účetní, byly k návrhu předsedy dozorčí rady pana Jos. M. Kadlčáka jednohlasně schváleny a předsednictvu uděleno bylo absolutorium. Při doplňovací volbě do představenstva zvolena byla slč. Hedvika Rubrová, učitelka z Brna, do dozorčí rady slč. Marie Chytilová z Brna a opětně p. Jos. Kalvoda, nadučitel z Vel. Němčic. Když valná hromada k návrhu předsedy dozorčí rady p. Jos. M. Kadlčáka vyslovila starostovi spolku panu Janu Kořínkovi za správné a svědomité řízení »Zádruchy« své uznání a svou spokojenost, skončena první zdařilá valná hromada učitelské Zádruchy na Moravě. —k.

Upomínací lístky místních rad školních. Upomínací lístky místních rad školních jest dle rozhodnutí vrchního soudního dvoru počítati k úředním nařízením, a znevažování jich jest jakožto znevažování úředního nařízení soudně stíhati.

Matka píše svému synu učiteli: »Ty také píšeš, že ve škole se přičiňuješ, jak můžeš, a také s nezdarem se potkáváš. Ale věř mně, drahý synu, ty musíš se za děti také vroucně modlit, víš, že vše dobré je dar od Pána Boha«.

Kázeň při výchově dle sv. Frant. Xaverského. Z listů sv. Frant. Xaverského zachovaly se mezi jinými i takové, které obsahují statě o výchově mládeže. Sv. Frant. Xaverský uměl oceniti mladistvé srdce; znal předobře jeho soustavu, protože s mládeží mnoho obcoval a na svých apoštolských cestách vždy popředně mládež k sobě přivolával. Zajímavo jest zvláště čísti, co praví tam o kázni. Podává hlavní pravidlo, kterým jest se vychovateli řídit, musí-li dítě trestati. — »Zaslouží-li dítě trest, buďte shovívavými, pokud to jen zachování kázně dovoluje. Začasté jest lépe, tvářiti se, jako bychom chybu nebyli ani pozorovali — než abychom snad i nespravedlivým trestem útlou mysl k nenávisti dráždili. Neboť jakmile začíná v dítěti ubývati náklonnosti k vychovateli, snadno se vrhá v záhubu. Láskou a mírností mnohem snadněji docílíme, že jsou dítky hodny, jako tvrdým násilím.« — K výchově dospělejších jest poznámka: »Kdo kdy se polepšil, viděl-li karatele, jak jest všecek rozčilen a rozezloben? — Obyčejní lidé činí to z pravidla tak, že nám vychovatelům přisuzují hněv vždy jako chybu. Oni nevěří, že láska Boží horlivost vychovatelskou rozplameňuje; v jeho prudkém vystoupení vidí již hřích. Jim jest to již jistým důkazem — že jsou to lidé jako všichni ostatní, jako lidé sprostí, kteří hněvem povolují svým vášním!«

K. Sch.

Ze školy. (Případná odpověď.) Katecheta opakuje biblickou dějepřavu. — Žák: Í šel Jidáš, aby zase navrátil knížatům kněžským a — a — Katecheta: »Nu dále«. — Žák: a starším lidu oněch třiceti stříbrných i — — Katecheta: »Nu brzo to bude?« — Žák: i řekl jim: »Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou.« Ale oni odpověděli — — Katecheta: »Co si jen pan děkan pomyslí, až přijde a uslyší, jak špatně vypravujete? — Žák: »Co nám do toho? ty viz!«

K. Sch.

Drobnosti. Osmý mezinárodní sjezd proti alkoholismu konal se ve Vídni od 9. do 14. dubna. Podrobné zprávy přineseme. — Zatím co u nás

vydání na školství v rozpočtu značně kleslo, vydání na vojsko ohromně stoupl. — Ku příštímú zasedání sněmu moravského připravuje se osnova zákona o obsazování míst učitelských na Moravě. — V »Komenském« uveřejňuje výtečné články o lásce K. Kálal. — Až se počet našich odběratelů ustálí, budeme vydávati poučné čtení vychovatelské velmi levné pro lid.

P. T.

➡ Račte si laskavě prohlédnouti první číslo „Vychovatelských Listů“ a pro případ, že byste neráčil časopisu toho odebírat, račte nám číslo toto v původní obálce vrátiti s poznámkou „nepřijímám“.

V hluboké úctě

Vydavatelstvo.

Učitelská Zádruha na Moravě
zapsané společenstvo s obmezeným ručením
se sídlem **v Hulíně,**
přijímá vklady na spořitelní knížky a úrokuje je 4⁰/₀.
C. k. daň důchodkovou platí spolek sám, aniž by ji vkladatelům srážel.
Poskytuje zápůjčky svým členům na směnky a dluhopisy na 5¹/₂⁰/₀ za velmi příznivých podmínek.
K zasílání peněz poštou vydá »Zádruha« na požádání složní listy poštovní spořitelny.
Kdo pomoci potřebuje, ať obrátí se s celou důvěrou na starostu spolku p. **Jana F. Kořínka**, správce školy v Částkově u Uh. Brodu.
K dotazům budiž přiložena .....
známka 20 hal. na odpověď.
Představenstvo.

»Vychovatelské Listy« vycházejí dvakrát za měsíc (5. a 20.)

Předplatné na rok obnáší 6 K.

Redakci vede Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích. — **Administrace:** Marie Chytilová, učitelka v Brně, Veselá ulice č. 13, posch. II., dvěře 10.

Nákladem spolku Katolických učitelů na Moravě.

Rukopisy, pak časopisy a knihy k posouzení a doporučení račte zasílati Al. Adamcovi, učitelu měšť. školy v Ivančicích.

Všecky příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.